

Jens Immanuelson Siumut
Her

§ 37 naapertorlugu apeqqummut akissuteqaat

06-12-2017
Sags nr. 2017-26713
Akt nr. 6764718

Apeqqutinnut qujanarujussuaq, ataani akissavakka:

Postboks 1160
Tlf: 34 50 00
Fax: 34 55 05
3900 Nuuk

Email: pn@naoq.gl
www.naalakkersuisut.gl

1. Kræftimik napparsimalersartut ukiumut missingiunneqarput 170-usut, taakku illoqarfinni sumiiffinneersuuneri nalunaarsorneqarpat?

Kalaallit Nunaanni nakorsat pisussaataaapput kræfteqartunik uppersaagaangamik Nakorsaannermit nalunaarutiginnittarnissamut. Nakorsaaneq Kalaallit Nunaanni kræftimik napparsimasut nalunaarsorsimaffiannut akisussaasuvoq. Nalunaarsuiffimmi ilaatigut napparsimasup piffissami nappaammi suussusaanik paasinniffiani najugarisaa nalunaarsorneqartarpoq. Taamaasilluni nappaatip suussusersineqarnerata nalaani postnormunut agguarlugit kræftimik eqqugaasut agguaassimanagerat pillugit paasissutissanik aallertoqarsinnaavoq. Nalunaarsukkat 1978-imut kingumut takuneqarsinnaapput. Piffissami 2005-2014-imi Kalaallit Nunaanni tamarmi kræftimik nappaateqartutut paasineqartut ukiumut agguaqatigiissillugit 247-upput.

2. Nunatsinni radon pillugu misissuineri Narsaq annertunerpaamik radonneqartoq paasine-qarnikuuvoq, paaserusuppara Narsaq illoqarfinnut sineriammut sanilliullugu kræfteqaler-sartuni immikkut amerlanerusunik napparsimasoqalersarnersoq takussutissaqarnersoq?

Kræftimik napparsimasut nalunaarsorsimaffiannit paasissutissat naapertorlugit Narsami Kalaallillu Nunaata sinnerani kræfteqalersartut sanillersuunneqarput. Kræftit suussutsit assigiinngitsut tamaasa kiisalu puakkut kræfteqartut akulikissusaat misissorneqarput. Puakkut kræfteqarneq immikkut toqqarneqarpoq, uppersarluarneqarnikummat, radoneqassuseq qaffasikkaangat puakkut kræfteqalernissamut aarlerinaat annertusisartoq, pingaartumik pujortartartut akornanni. Misissuinermit paasissutissat ukiunut qulinut ilanngunneqarput (2005 – 2014).

Kræftimik eqqugaasut 2005-2014					Puakkt kræfteqarneq	Kræftit suussutsit assigiinngitsut tamarmik
	Puakkt kræfteqartut katillugit amerlassusa at	Kræftimik napparsimasut katillugit amerlassusaat	Innuttaasut agguaqatigiissil lugit amerlassusaat	Ukiut aarlerinaateqarfius ut katillugit	Ukiunut inuuffinnut 1.000-inut kræfteqalersimas ut amerlassusaat	Ukiunut inuuffinnut 1.000- inut kræfteqalersimasut amerlassusaat
Narsaq	14	69	1937	19.367	0,72	3,56
Kalaallit Nunaat	416	2396	54401	544.010	0,77	4,40

Sanilliusineq piffissami 2005-2014-imi agguaqatigiissitsinernik tunngaveqartoq ukiunut inuuffinnut 1.000-inut naatsorsorneqarpoq, t.i. inuit 1.000-iugaangata ukiumut ataatsimut kræfteqalersimasut amerlassusaat.

Tabelimi takuneqarsinnaasutut ukiut inuuffiit 1.000-iugaangata Narsami puakkt kræftertut 0,72-iusarput, ukiut inuuffiit 1.000-iugaangata Kalaallit Nunaata sinnerani 0,77-iusarsimallutik. Kræftit suussutsit assigiinngitsut tamaasa eqqarsaatigissagaanni ukiut inuuffiit 1.000-iugaangata Narsami kræftertut 3,56-iusarput, ukiullu inuuffiit 1.000-iugaangata Kalaallit Nunaata sinnerani kræftertut 4,4-sarlutik.

Tamatuuuna erserpoq, kræftit suussutsit assigiinngitsut tamarmik kiisalu puakkt kræfteqarnerit akulikissusaat Narsami Kalaallit Nunaata sinneranut sanilliullugu qaffaseqatigiipajaarput.

Misissueqqissaarneq qulaaniittoq nangaanartoqalaarsinnaavoq. Tassani paasissutissat annikitsuinnaat pineqarmata. Narsami ukiumut kræftimik napparsimalersimasut paasineqartartut 3-10-iupput, taakkunani puakkt kræfteqartut 1-3-usarlutik. Kræftimik eqqugaasut, piffissami kræftimik nappaateqalersimallutik paasinninnerminni postnormumi najugarisaanni nalunaarsorneqartarput. Ilisimaneqanngilaq, ataasiakkaat illoqarfinni pineqartuni qanoq sivisutigisumik najugaqarsimanersut. Kukkunermik pilersitsisinnaasut ilaattut taaneqarsinnaavoq ukioqatigiiaat katitigaanerat, illoqarfinni ataasiakkaani assigiinngitsuusinnaasut, tamanna aamma kræftertut amerlassusaannut annertuumik sunniuteqarsinnaavoq. Kiisalu nunap ilaani assigiinngitsuni pujortartartut amerlassusaat assigiinngissinnaapput.

Taakkuninnga nangaanartoqaraluartoq Narsami nunap sinneranut sanilliullugu, puakkt imaluunniit ataatsimut isigalugu kræftimik napparsimalersinnaanermut aarlerinaatip annerunera ersersinneqanngilaq. Narsami radoneqassusaa pillugu ilisimasat kiisalu nunani allani misissuinerit naapertorlugit puakkt imaluunniit allatut kræfteqartarnerup nalinginnaasumit akulikinneruneranik takutitsisinnaaneq naatsorsuutigineqanngilaq. Isumaqaanngilarli, radon sunniuteqanngitsoq, Kujataanili radoneqassusaa naapertorlugu sunniutaasinnaasoq killeqarpoq.

3. Qulakkeeqaneqarnikuuva Narsami radon uuttuutaasa qaffasissumiinnerat kræfteqalersarner-mut patsisaaqataannnginnersoq?

Qulaani tabelimut kiisalu 2005-imi nalunaarusiaq "Kalaallit Nunaanni inissiani radon" sananeqarmat kisitsisinut uuttorneqartunut innersuussisoqarpoq. Matumani illoqarfinni assigiinngitsuni radoneqassusaa uuttorneqarpoq, ilaatigut Narsaq ilaalluni, tassani paasineqarpoq radoneqassuseq agguaqatigiissillugu 172 Bq/m³-iusoq.

Kalaallit Nunaanni inissiani radonip annertussusissaatut killiliussamik aalajangersaasoqarnikuunngilaq, nunanili avannarlerni iliuseqarnissamut innersuussisoqassappat annertussusissatut killiliussaq 100 Bq/m³-iuvoq, soorlu silaannarissaalluarnerunissamut kiisalu naterni iikkanilu nuttarnernik ussisaanissamut. Radoneqassuseq aatsaat 200 Bq/m³ qaangerpagu iliuitsinik sunniteqarnerusunik innersuussisoqartarpoq, soorlu illuutini allanngortiterinerit.

Narsami radoneqassusaa eqqarsaatigalugu qinngorfigitinnikkut kræfteqalernissamut aarlerinaat annertuallaanngilaq. Tamanna aamma Narsami nunap sinneranut sanilliullugu puakkut kræfteqartut akulikinnerunnginnerannit taparserneqarpoq. Taamaattumik Narsami nunap sinneranut sanilliullugu kræftimik napparsimalersartut amerlanerunerannut radoneqassutsip sunneeqataanera ersersinneqanngilaq.

Kalaallit Nunaanni, matuma ataani Narsami, puakkut kræfteqalersarneq nunanut allanut sanilliullugu qaffasissorujussuuvoq.

4. Kræftimik napparsimalertartut Suliffeqarnermi ikiorsiissutinik pisartagaqartunut unitsinne-qaraangata pisortatigut ikiorsiissutinik tunineqartarput, qaammammut aningaasanngorlugit minnerpaamik/annerpaamik qanoq annertussuseqarpat?

Innuttaasut napparsimasorujussuit katsorsarneqarsinnaanngitsumik anniaatillit, siusinaartumik pensionisiaqartinneqarsinnaapput. Tamatumani aningaasat annertussusaa "Aningaasat isumaginninnermi tunniunneqartartut pillugit kaajallaasitaq"-mi nassaarineqarsinnaapput. Tamatumali saniatigut meeqqat pillugit inatsit ikiorsiissutinik missiliukkanik, matuma ataani pissutsini aalajangersimasuni ineqarnermut akiliutsissinnaanermut tunngasunik ammaassissaaq.

Suliatigut peqatigiiffinni ataasiakkaani aningaasaateqarfeqarpoq, ilaasortat akiliinerisigut aningaasalersorneqartunik. Aningaasaateqarfiit ilaatigut nappaammik eqqugaasup, aammali qanigisaasut angalanissaannut aningaasaliinermik tapiissuteqartarput, aammali siunertanut allanut tapiisoqarsinnaasarpoq.

5. Kræftimik nappaateqalertartut aningaasaqarnikkut qanoq allatigut ikiorserneqarnissaminnut periarfissaqarpat?

Eqqumaffigineqassaaq inatsisit arlallit innuttaasunut aningaasatigut ikiorsiinissamut periarfissanik imaqarmata, taakku ataani taaneqarput;

- Pisortanit ikiorsiissutit pillugit Inatsisartut peqqussutaat nr. 15, 20.november 2006-imeersoq

- Siusinaartumik pensionisiat pillugit Inatsisartut inatsisaat nr. 40, 9.dec 2015-imeersoq
- Meeqqat tapersorneqarnissaannut Inatsisartut inatsisaat nr. 20, 26.juni 2017-imeersoq

Inatsisit taakku assigiinngitsunik siunnerfeqarput, tamarmilli assigiissutigaat, aningaasaqarnikkut unammillernartut ilaannik, aamma kræftertut nalaassinnaasaannik, ikiuinnermut atorneqarsinnaagamik.

Pisortanit ikiorsiissutit pillugit Inatsisartut peqqussutaat pisortat ikiorsiissutigisartagaannik assigiinngitsunik marlunnik imaqarpoq – ikiorsiigasuarneq aamma aningaasartuutitut aalajangersimasunut perorsaaneremullu ikiorsiineq – perululluni napparsimasoqarnerani. Pissaaleqinermi pisortanit ikiorsiineq atorneqarsinnaavoq.

Aningaasartuutitut aalajangersimasunut perorsaaneremullu ikiorsiinerit nalinginnaasumik piffissami sivisunerusumi aningaasaqarnikkut ikiorsiinerusarput, aningaasartuutit aalajangersimasunik matussusiisussat. Aningaasartuutit assersuutigalugu innaallagiaasinnaavoq, imeqarneq kiassarnerlu. Tamatuma saniatigut pisortanit ikiorsiineq napparsimasuut ilaquataanullu pilersuineruvoq. Peqqussummik matumangga siunertaavoq innuttaasunut, nammineq allatut imminnut pilersorsinnaanngitsunut aningaasaqarnikkut ikiorsiinissaq. Ikiorsiisummik piniaraanni ataasiakkaanik tunngaviummik piunasaqaateqarpoq, tunngaviummillu piunasaqaataavoq, innuttaasup qallunaatut innuttaassuseqarnissaa imaluunniit qallunaatut innuttaassusilimmut katisimasuunissaa/ imaluunniit qallunaatut innuttaassusilimmit avissimanissaa imaluunniit nunani tamalaani isumaqatigiissutitut inatsimmi ilaasunut ilaanissaa. Tamatuma saniatigut piunasaqaataavoq, innuttaasup inuunermini aqquusaagaqarsimanissaa, tamanna nappaataasinnaavoq. Tassa imaappoq, kræftimik napparsimasut Inatsisartut peqqussutaannik siunnerfiusinnaapput, piunasaqaatinik allanik eqquutsitsigunik.

Naggataatigut tamatumunnga atatillugu eqqumaffigineqassaaq, apparit meeqqanut 18-t ataallugit ukiulinnut napparsimasunut inernerusutut sunniteqarsinnaasunut perorsaaqataasussaaitaanerat.

Siusinaartumik pensionisiat pillugit Inatsisartut inatsisaat aningaasaqarnikkut ikiorsiinissamat aamma periarfissiivoq. Inatsit tamanna innuttaasunut tamakkiisumik imaluunniit ilaannakortumik sulisinnaassuseeruttunut soraarnerussutisiaqalersitsinissamik periarfissiivoq. Inatsisartut inatsisaat siunnerfintut aamma ukiut pillugit piunasaqaateqarpoq, tamatumani allassimavoq inuk 18-inik ukioqalereersimassasoq kiisalu suli utoqqalinersiaqalersinnaassanngitsaq. Ikiorneqarnissaq anguniarlugu ataasiakkaanik nalinginnaasunik piunasaqaateqarpoq eqquutsissimasassanik. Assersuutigalugu tunngaviummik piunasaqaataavoq, innuttaasup qallunaatut innuttaassuseqarnissaa imaluunniit qallunaatut innuttaassusilimmut katisimasuunissaa/ imaluunniit qallunaatut innuttaassusilimmit avissimanissaa imaluunniit nunani tamalaani isumaqatigiissutitut inatsimmi ilaasunut ilaanissaa.

Piomasagaat, sulisinnaassusermut tunngasoq, tassaavoq innuttaasup timikkut imaluunniit tarnikkut pissuteqarluni sulisinnaassusaanut sivisuumik annikillitsisisimanissaa.

Meeqqat tapersorneqarnissaat pillugu Inatsisartut inatsisaat aamma ilaqutariinnut meerartalinnut, ikiorneqarnissamik pisariaqartitsisunut aningaasaqarnikkut ikiorsiinissamut periarfissiivoq. Ikiorsiineq tunniunneqarsinnaavoq, assersuutigalugu ineqarnermut akiliinngitsoortarsimanermi inigisamit anisitaasinnaanermik aarlerinaateqarnerani imaluunniit siunissami ineqarnermut akiliisinnaajunnaarsinnaanermi meeqqap angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarnissaa pinngitsoortissinnaappagu.

Inatsimmik tamatuminnga siunertaavoq meeqqat alliarturneranni pisariaqartumik ikiorsiinissamik makkuninnga qulakkeerinninnissaq:

- atugarissaarney, peqqissuseq aamma ineriartorney,
- toqqissisimasumik isumassorneqarney
- inersimasunut, ilaqtutanut inuttullu attaveqarfigisanut toqqissisimasumik aalajaatsumillu attaveqarney aamma
- ilikkariartornissamut qajannaatsunik sinaakkutissaqarney aamma inersimasutut imminut napatissinnaanissamut inuttut ineriartorney.

6. Nalunaarsorneqarnikuuppat qassit Kræftimik nappaateqarlutik timimut siammareersimasoq paasineqartarnersut?

Kræftimik nappaateqartunik siammartoorsimasutut paasitinneqartut qassiuneri nalunaarsorneqarney ajorput.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga

Med venlig hilsen

Agathe Fontain